

BAKI RUS MODERNİST POEZİYASINDA

Dilbər Zeynalova

(Xəzər Universitəsi / Azərbaycan)

Azərbaycan-rus ədəbi əlaqələri çox zəngin və maraqlı inkişaf yolu keçmişdir. Bu əlaqələrin hər bir mərhələsinin özünəməxsus problemləri, səciyyəvi xüsusiyyətləri vardır. Bu sahədə çox böyük iş görmüş görkəmli alimlərimizin fəaliyyəti dərin minnətdarlıq hissi ilə qeyd olunmalıdır¹ Azərbaycan–rus ədəbi əlaqələrinin ayrı-ayrı dövrlərindən, konkret tarixi hadisələrdən, yaradıcılıq baxımından bir-birinə yaxın olan sənətkarların fəaliyyətindən bəhs edən bir çox tədqiqatlar da bu sahədəki boşluğu doldurmağa istiqamətlənmiş, və ədəbi əlaqə, qarşılıqlı ədəbi təsir və s. haqqında fikirlərin sabitləşməsində mühüm rol oynamışdır.² Bundan əlavə, C. Cəfərovun, F.Qasımzadənin, Ə.Mirəhmədovun, M.Rəfilinin, Ə.Ağayevin, Q.Məmmədlinin, X. Məmmədovun, A. Almmədovun, Ş. Qurbanovun və başqalarının tədqiqatlarında³, maraqlı faktlar üzə çıxarılmış və dəyərli mülahizələr irəli sürülmüşdür. Bununla belə, həmin tədqiqatların əksəriyyətində ədəbi əlaqələr birtərəfli təsir aspektində işıqlandırılmış, ədəbiyyatımız yalnız təsiri qəbul edən tərəf kimi götürülmüşdür. Halbuki, milli ədəbiyyatların, xüsusən də Azərbaycan və rus xalqlarının tarixi ənənəyə malik olan ədəbi əlaqələri həmişə qarşılıqlı xarakter daşmışdır.

Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığının mühüm bir hissəsi olan rus-Azərbaycan ədəbi əlaqələrinə dair tədqiqat əsərlərində bizi maraqlandıran problemin-rus modernist poeziyasında Azərbaycan (Bakı) movzusunun qoyuluşu və həlli məsələsi hələlik işlənib ümumiləşdirilməmişdir. Bununsəbəbləri bir sıra amillərlə bağlıdır. Bunlardan birincisi, heç şübhəsiz ki, modernizmin mahiyyətindən irəli gəlir. Geniş mənada götürsək, modernizm⁴ XIX –cu yüzilliyin 80- ci illərində meydana gəlmiş, XX əsrin əvvəllərində təşəkkül tapmış, bütün humanitar elmləri və incəsənət sferasını ehtiva etmiş, dünyanı izah etmək iddiası ilə ümum mədəni hadisəyə çevrilə bilmişdir. Bütün modernist bədii-estetik konsepsiyalar daim təkrarsızlığa, mütləq yeniliyə, nabelədlər və cahillər üçün qıfıllanmış, yalnız onların ifadə tərzlərinin bütün incəliklərinə bələdlər üçün açıq olan ezoterik dildə danışmağa cəhd edirlər. XX əsrdə baş verən inqilablar və müharibələr səbəbindən bəşər cəmiyyəti dərin böhranlara düşər olmuş, qeyri-sabit bir vəziyyətlə üz-üzə qalmışdır. Bu baxımdan çeşidli modernist estetik konsepsiyaların məhz bu dövrdə yaranması təsadüfdən daha çox zərurət kimi görünür. . Beləliklə, modernist poeziyanı şeirin funksiyasının şərti yozumu, modernizmi isə XX əsr mədəniyyətinin geniş, qarmaqarışq və

¹Ş. Qurbanov. Puşkin və Azərbaycan poeziyası. Bakı, Uşaqgəncnəşr, 1956; Ş. Kurbanov. Puşkin i Azerbaydjan. Azərnrşr. 1959; Ş. Kurbanov. Etapı razvitiya azerbaydjansko-russkix literaturnix svyazey v XIX veke, Azərneşr, 1969.

²M. Sadıxov. Pisateli-dekabristı i Azerbaydjan. Baku, Azərneşr, 1967; Russkie pisateli ob Azerbaydjane. Baku, Qyandjlik”, 1970.

H. Babayev. Rusiya və Azərbaycan ədəbi dostluğu. Bakı, Uşaqgəncnəşr, 1958; Q. Babayev Qlubokiye korni. Baku, Azərneşer, 1964; M. C. Cəfərov. Azərbaycan-rus ədəbi əlaqələri tarixindən. Bakı, Azərneşr, 1964; S. Turabov. Azərbaycan v russkoy poezii. Baku, 1964.

³Ş. Qurbanov. Ədəbi dostluq. Bakı, Yazıçı, 1980. A. Almməmmədov Azərbaycan-rus ədəbi əlaqələri. Bakı, Yazıçı. 1982.)

⁴Modernizm geniş mənada özündə bir neçə estetik konsepsiyayı birləşdirir. Buraya simvolizm, futurizm, dadaizm, kubizm, eksiztensializm, sürrealizm və s. daxildir

irrasional mənzərəsinə uyğun gələn bir bədii-estetik konsepsiya hesab etmək olar. Totalitar düşüncənin ideoloji prinsiplərinin rəhbər tutulduğu, sosialist realizminin hakim olduğu bir dövrdə modernizmə qarşı dözümsüzlük özünü açıq-aydın büruzə vermiş, mürtəce burjua sənəti ilə realist sənət arasında mubarzə kimi dəyərləndirilmişdir. Modernizmə qarşı mübarzənin kökündə heç şübhəsiz ki, onun (modernizmin-D. Z.) həyat, gerçəklik, müasirlik, insan haqqında təsəvvür və anlayışlarında sosialist realizminə əks mövqe nümayiş etdirməsi dayanırdı.

Əsrin əvvəlləri (1900-1920) rus ədəbiyyatında, xüsusilə, poeziyada modernizmin çiçəklənməsi dövrü kimi xarakterizə olunur. Bu dövrün aparıcı simaları-N. Qumilyev, V. Mayakovski, A. Blok, S. Qorodeçki, V. Bryusov, V. İvanov, A. Kruçenix, V. Xlebnikov, B. Pasternak, A. Axmatova və b.) ədəbiyyatı yeni mövzu və obrazlarla zənginləşdirdilər. Urbanizasiya, şəhər tematikasipoeziyanın başlıca mövzusunə çevrildi. Məlumdur ki, tarixin müəyyən dövrlərində bəzi şəhərlərxalqın taleyində əhəmiyyətli rol oynayıblar. Şəhər obrazı rus modernist-futurist poeziyasında əsas yerlərdən birini tutdu. Rus poeziyasının “gümüş dövrü” kimi xarakterizə olunan XX əsrdə şəhər mədəniyyətinin gur inkişafı bu mövzuya muraciəti daha da aktuallaşdırdı. Məxsusi bir şəhər fəlsəfəsi, şəhər mifləri şeirlər, poemalar, hətta romanlar yaranmağa başladı.

Bakı obrazının rus modernist (futurist) poeziyasında, tədqiqinə iki kontekstdən yanaşmışıq: birinci, Paytaxt Bakının rus modernistlərinin həyat və yaradıcılığına təsiri; ikincisi, ayrı-ayrı şairlərin yaradıcılığının poetikasını əsasında, Bakı obrazının tədqiqi.

XX əsrdə sənət adamlarının əyalətlətdən şəhərə axını başlayır və poeziya bir növ “şəhərləşir”. Bu dövrü sənət adamlarının Qafqaza yürüşü ilə də xarakterizə etmək olar. Bu da Qafqazda, o cümlədən Azərbaycanda ədəbi-bədii həyatın, incəsənətin müxtəlif növlərinin və çeşidli ədəbi cərəyan və istiqamətlərin çiçəklənməsinə səbəb oldu. Tanınmış alim, rus mədəniyyətinin gözəl bilicisi Con Boulton həmin dövrü belə xarakterizə edir: “Cənuba üz tutan rus futuristləri, akmeistləri, kubofuturistləri S. Qorodeçkiy, V. İvanov, V. Kamensiy, A. Kruçenix, O. Mandelştam və b. əsərlərini çap etdirir, məruzələrlə çıxış edirdilər.” Bu dövrü C. Boulton Qafqazda mədəni oyanış adlandırır və Tiflis ədəbi mühitini muhacirətin fenomeni hesab edir. Amma bununla belə, 1919-cu ildən başlayaraq, Bakıdan rus modernistlərinin muhacirət yaradıcılığının mərkəzi kimi bəhs edilir. Doğrudan da, həmin dövrdə Tiflisdən Bakıya rus futurist şeirinin nümayəndələrinin axını başlayır. Əlbəttə ki, Bakıya üz tutan sənət adamları yalnız romantika axtarışında deyildilər. Səyahətin, daha doğrusu, muhacirətin əsas məqsədi yaşamaq, yaratmaq üçün əlverişli məkan axtarışı idi. Neft sənayesinin inkişaf etdiyi, liman şəhəri Bakı muhacirlər üçün etibarlı dayanacaq rolunu oynaya bildi.

XX əsrin əvvəllərində Bakıda teatr yetərinə inkişaf etsə, də ədəbi həyat “Şairlərinin sexi”¹ nə qədər yox dərəcəsində idi. Bu “Sex” də demək olar ki, Tiflisdəki qrupdan dağılanlardan ibarət idi. 1917-1919-cu illərdə Tiflisdə onlarla ədəbi dərnəklər, klublar fəaliyyət göstərdiyi halda, Bakıda ancaq 1919-cu ilin

¹“Şairlərinin sexi” XX əsrin əvvəllərində Sankt-Peterburqda yaranmış, sonra isə Moskvada, Gurcüstanda, Bakıda, Berlində və Parisdə fəaliyyətini davam etdirmişdir. Şairlərinin sexi” nin ilk yaradıcısı Qumilyev və Qorodeçki olmuşdur. (1911). Ədəbi birliyi “sex” adlandırmaqla poeziyanı peşə, sənət ilə eyniləşdirir və onun da böyük zəhmət tələb etdiyinə diqqət yönəldirdirdilər

avqustunda M. Qellerşteyn tərəfindən “Şarlər studiyası (“Studiya poetov”) yaranır. Çox kecmir ki, bu studiya 1919-cu ilin noyabrın sonunda “Şairlərin sexi” adlı ədəbi mərkəzlə birgə fəaliyyətə başlayır. Bakıda döngülmuş, keşməkeşli həyat yaşamış Tatyana Tolstaya (Veçorka)nın xatirələrində belə bir qeydə rast gəlirik: “Qafqaz ziyalıları müasir ədəbiyyatla o qədər də tanış deyillər. Simvolistlərin adını eşidiblər, futuristləri isə ciddi qəbul etmir, onların şeirlərinə əyləncə kimi baxırlar. Buna görə 1919-cu ildə “Şairlər sexi”nə maraq həddindən çox idi və açıq yığıncaqlarında 500 yaxın iştirakçı olurdu.”

“Sex” intəxminən 20 yığıncağı keçirilir. 1920-ci ilin aprelində sovet hakimiyyəti qurulandan sonra, ziyalılardan və dekadentlərdən ibarət olan “Sex” in fəaliyyəti dayandırılır. 1920-ci il yanvarından onun alternativini kimi “Fəhlə şairlərin dərnəyi” yaradılır. “İnqilabdan əvvəl də, sonra da Bakıda teatr və studiyalardan ibarət olan Fəhlə klubu ciddi mədəni mərkəz sayılırdı. Bakıda “41 dərəcəli kompaniya”¹ nın filialını yaratmaq cəhdi isə uğursuzluga düşər olur. Sovet hakimiyyəti qurulandan sonra da paytaxt Bakının mədəni həyatı öz axarı ilə davam edirdi. Ədəbi prosesin əsas simaları-Qorodeçkiy, Xlebnikov, Kruçenix yeni hakimiyyətlə əməkdaşlıq edə bildilər.

Sergey Qorodeçkiy 1916-cı ilin yazında Qafqaza gəlir. Dahasonrular fəaliyyətini Bakıda davam etdirir. “İskusstvo” jurnalına redaktorluq edir, Xalq Maarifi Komissarlığının studiyalarını, teatr dərnəkləri və ədəbi təşviqat mərkəzləri yaradır. 1919-cu ildən başlayaraq, Bakı nefti və Xəzər neftçiləri Sergey Qorodeçkiy yaradıcılığının əsas mövzusunə çevrilir. Bu mövzuda ilk pyes yazan da məhz S. Qorodeçki olmuşdur. (“Tartalşik”) Əlbəttə, onun ədəbi irsi bununla məhdudlaşmır. Şairin Xəzər neftçilərinə həsr etdiyi silsilə şeirləri də məlumdur. Bu şeirlər “Al-qırmızı neft” (“Alaya neft”) başlığı altında toplanmışdır. Həmin poetik nümunələr obrazlılığı, kəskin ritmi və qeyi-adi qafiyələri ilə diqqəti cəlb edir (“neft paytaxtı Bakı”, “Odlar yurdu Azərbaycan” və s.) Bir sözlə, Bakı Qorodeçkinin diqqətini bütünlüklə cəlb etmiş, onun ilham pərisinə çevrilmişdir. (“Sabunçı”, “Zığ”) Şairin gəldiyi qənaət ondan ibarətdir ki, sənətkar üçün neft istehsalı bitib-tükənməyən mövzudur. S. Qorodeçkinin fikrincə, neft buruqlarının silueti məxsusi bir poeziya ilə əhatə olunmuşdur, əsil həyat ordadır. “Nəhəng qazançalarda sonsuz zəhmət hesabına hərərətin, işığın və hərəkətin daşıyıcısı neft nəfəs alır, yaşayır və yenilənir.”

1914 –cü ildə Qafqaza gələn Kruçenix Tiflisdə “Futuristlərin sindikatu” nı bir qədər sonra isə “41 dərəcə” qrupunu yaradır. 1920 –ci ildə Bakıya gələrək, əvvəlcə dəmir yolunda işləyir, sonra isə Rusiya Teleqraf Agentliyinin Bakı şöbəsinə rəhbərlik edir. 1921-ci ildə Bakıda “Cəfəng dilhaqqında deklarasiya” nı çap etdirir. Vyacheslav İvanov isə Bakı Dövlət Univetsitetində muəllim işləməklə bərabər, doktorluq dissertasiyasıda mudafiə edir. Bakı ədəbi mühütünün canlanması V. İvanovun xidmətlərini göz ardı etmək ədalətsizlik olardı. V. İvanov və onun professor həmkarlarının (Tomoşevski, Qulyayev və b.) tez-tez topladığı və istirahət etdiyi məkan Bakının Zığ qəsəbəsi idi. V. İvanov Zığa heyranlığını belə dilə

¹ “41 dərəcəli kompaniya” nın mərkəzi Tiflisdə yerləşirdi. Fəalları da İlya Zdaneviç, Aleksey Kruçenix və İqor Terentyev idi. Bu ədəbi birlik rus avanqardizminin fakti kimi təsbit edilir və öz ideyaları ilə dadaizmə yaxın idi. -

gətirmişdi :“Bura mənə Afina ətrafını xatırladır. Təsəvvür edirsiniz, dənizdə suyun hərələri 45 dərəcədir!”

V.İvanov gənclərə xüsusi xeyirxahlıqla yanaşır, fəal şəkildə Universitet həyatına daxil olur, dərslərlə kifayətlənir, həm də görüşlər, seminarlar təşkil edir. 1922-ci ilin mayında tarixçi dostu İ. M. Qrevsə yazdığı məktubda Bakı ədəbi-elmi mühiti barədə təəssüratlarını bölüşən professor yazırdı: “Klassik filologiya kafedrasına rəhbərlik etdiyim Universitet (Azərbaycan Dövlət Univrsiteti nəzərdə tutulur-D. Z.) mənə əzizdir. Univeritetein 2000 tələbəsi vardır, kifayət qədər tanınmış alimləri həvəslə dərslərə gedir, tədqiqatlar aparır, çap olunurlar. Bura (BDU–nəzərdə tutulur-D. Z.) ölkəmizin elm xarəbazarlığında **dövrümüzün yaşılığa bürünmüş oazisidir**. Rəhbərlik etdiyim klassik filologiya kafedrasında mənim üçün ayrılmış geniş eyvanlı kabinetdə yaşayıram. Eyvandan mavi buxtanı, uzaq hündür dalğaları və dor ağacını seyr edirəm.” Bu məktubunda V. İvanov, kitabların azlığından gileylənsə də, Bakının təmsalında cənubu **Madrid vüsətli adlandırır**. V. İvanov həm də T. Tolstaya (Veçorka)nın 1921-ci ildə təşkil etdiyi ədəbi yığıncaqlarda iştirak edirdi. Bu barədə mühacir şair Yuri Trubeçkoyun xatirələrində belə bir qeydlə rastlaşırıq: “Yerli aktyorlardan biri mənə dedi ki, Universitetdə (BDU nəzərdə tutulur) “Şairlərin sexi” toplanır. Orda tanınmış simalar V.İvanov, Aleksey Kruçenix, Serqey Qorodeükiy iştirak edəcək. Bu adlar bir yerdə bir qədər qərübə səsələnirdi. Həmin aktyor təklif etdi ki, mən (S. Trubeçkoy-D. Z.) orada özümü “gostərim”. Mən onlarla müqayisədə çox gənc olsam da, sanballı görkəm alıb həmin aktyorla birgə “Sex”in yığıncağına yollandım.”¹

1921-ci ildə Bakının ədəbi həyatında bir canlama müşahidə olunur. A. Kruçenix xatirələrində göstərir ki, V. Xlebnikov, T. Tolstaya (Veçorka) N. Sakonskidə həmin dövrdə onunla birgə fəaliyyət göstərmişlər. “Mən (A. Kruçenix-D. Z.) V. İvanovla, S. Qorodeçkiyə yerli professor və şairlərlə mübahisələr edir bəzən də dalaşırdım”² Budisputlara “Bakinski raboçiy” qəzeti də öz səhifələrində yer ayırmışdır. Göründüyü kimi, XX əsrin 20 –ci illərində Bakının ədəbi mühüti intensiv surətdə inkişaf edir. Yəqin elə buna görə də inqilabdan sonra bir çox şairlərin-O. Mandelştam, V. Xlebnikovun S. Qorodeçkinin və b. yolları məhz burada kəşifir.

V. Xlebnikov 1920- ci ilin payızında Bakıya gəlir və onun gəlişi burada keçirilən Şərq xalqlarının qurultayına təsadüf edir. Asiya onu hər zaman cəlb etmişdir, əslində isəşairin niyyəti Şərqə, İrana yol almaq idi. 1921-ci ilin əvvəlində Sovet Rusiyası Bakıda qırmızılardan ibarət İran ordusunu formalaşdırır. Xlebnikov lektor qismində ordunun tərkibinə daxil olur və İrana gedir. İrana səyahət şairə müsbət təsir edir və yaradıcılıq baxımından məhsuldar olur: silsilə şeirlər və “Truba Qulmullı” poeması yaranır.

Sözgedən modernist-futurist şairlərin poeziyasında Bakı müxtəlif hadisələrin cərəyan etdiyi fon deyil, Bakı bu poetik nümunələrin qəhrəmanıdır. Başqa sözlə, Bakı mustəqil bədii obrazdır. Şəhər (Bakı) metonimiyidir və simvolik mənə daşıyır. Məsələn burasındadır ki, futuristlər ədəbi formanın hüdudlarını və imkanlarını yenidən qiymətləndirməyə çalışır, sənətdə yeni estetika yaratmaq uğrunda mübarizə aparırdılar. Modernistlərə görə, dünyada heç bir təbii, nizamlanmış və

¹Юрий Трубецкой, «Отраженный свет (Из литературного дневника)». Новое русское слово, 12 ноября 1950, с. 8.

²“Bakinski raboçiy”, 11 may, 1921.

məntiqi məkan yoxdur, . Ona görə də Bakıya həsr olunmuş şeirlərdə də onlar yeni poetik formalar vasitəsilə yeni dünyalar yaratmağa cəhd edirdilər. Modernistlər "yeni" poetikanın meydana gəlməsi ilə bərabər, yeni estetik duyumun və mədəni qavrayışın da zəruri olduğunu irəli sürürdülər.

XX əsrin əvvəlində hamı novator olmaq istəyirdi. Ona görə şüurlu şəkildə skandal yaratmaq bədii üsluba çevrildi. Modernizmin ən radikal formalarından olan futurizmdə vahid üslub problemi olmayıb. Hər bir yaradıcı insan öz şeirləri ilə futurizmi özünəməxsus keyfiyyətlərlə zənginləşdirib. . Futurizm öz mahiyyətində bütün mümkün üslub və prinsipləri ehtiva etmişdir. XX əsr rus futurist poeziyasında həm dil, həm də poetika, intonasiya baxımından fərqli şairlər yazıb-yaratmışlar. Qumilyev kifayət qədər mürəkkəb konstruksiyalardan istifadə edirdisə, Pasternak poeziyası dünyaduyum baxımından daha mürəkkəb təsir bağışlayırdı, Xlebnikov isə hesab edirdi ki, onun poetik dili fransız rəngkarlığı ilə səsləşir.

Bakı bir sıra rus modernistlərinin yaradıcılığında ilhamla təənnüm olunmuşdur. Həmin şairlərin çoxu Azərbaycana, onun paytaxtı Bakıya gəlmiş, Şərqlə Qərbin birləşdiyi bu məkandan təsirlənmişlər. Rus futurist şairləri V. Mayakovski, V. Bruysov, S. Qorodeçki, O. Mandelştam və b. Bakıda yaşamış, burada onların əsərləri çap olunmuş, Bakı ziyalıları ilə təmaslar qurmuşlar. Onların Bakıdakı çıxışları, ədəbi fəaliyyəti yerli qəzetlərdə müxtəlif fikirlər yaratmışdır.

1914-cü ildə ikinci dəfə Bakıya səfər edən V. Mayakovski Mayılov qardaşlarının klubunda futurizm haqqında məruzə edir. 1916-cı ildə isə digər bir futurist şair V. Bruysov Bakıda "Puşkin poeziyasında ictimai motivlər" mövzusunda mühazirə oxumuşdur. Həm mühazirənin xülasəsi həm də Bruysovun digər bir məqaləsi- "Rusiyanın azad olması" "Baku" qəzetində dərc edilmişdir.¹

XX əsr rus şairlərinin Bakı haqqında şeirləri heç şübhəsiz ki, Azərbaycanın paytaxtının əzəmətini əks etdirir. Lakin modernistlər dünyanı bir kaos, qaranlıq bir labirint kimi şərh etdiklərinə görə, bu şeirlərdə işlənən epitet və metaforalarda həmin əhval-ruhiyyə əks olunmuşdur. Məsələn, "gücsüz dalğalar", "qaşqabaqlı Xəzər" (V. Bruysov); "qaraqabaq qapı", "soyuq, çirkli damcılar" (S. Qorodeçki). Maraqlıdır ki, bəzi modernist şairlərin poeziyasında qonaqpərvərlik və xeyirxahlıq leytmotivi də yox deyildir. B. Mayakovski, ("Bakı")V. İvanov, ("Zığ") T. Tolstaya (Veçorka) ("Bakı") Bakı obrazına müraciətdə daha aydın görünür.

Bir sözlə, XX əsrin rus modernist (futurist) poeziyasında Bakıya münasibət ikili xarakter daşımışdır. Onlar şəhər həyatının gətirdiyi dəhşətləri görməklə bərabər, bu ümumi urbanistik kaosda dünyanı yeniləşdirə bilən qeyri-adi fərdiyyət, parlaq şəxsiyyət axtarırdılar. Azərbaycan, xüsusilə Bakı ilə yaxından tanışlıq bu ölkənin tarixini və məişətini dərinlən öyrənmək söyləri rus şairlərinin yaradıcılığı üçün faydalı olmuş, onların poetik aləmlərini yeni keyfiyyətlərlə zənginləşdirmişdir. Digər tərəfdən, rus şairlərinin Azərbaycan mövzusunda müraciət etmələri Azərbaycanda ədəbi mühitin canlanmasına səbəb olmuş, şəhər mövzusunun poetik şəkildə qavranması baxımından faydalı olmuşdur.

Bakı XX əsrin əvvəllərində Qafqazda Avropanın və Asiyanın qovuşduğu, müxtəlif mədəniyyətlərin birləşdiyi bir məkan idi. Amma maraqlı doğuran cəhət odur ki, bunlardan heç biri digərinin üzərində dominantlıq etməmişdir. Bu dövrdə yaranan poeziya müxtəlif dillərdə səslənsə də, Xəzərin dalğalarına qoşularaq, polifonik

¹ "Baku" 1916, 26, yenə orada, 58

musiqi təəssüratı yaradırdı. . Maraqlıdır ki, Bakıya pənah gətirən şairlərin çoxu bu musiqini dərhal duymuş və şeirlərində əks etdirmişlər.

ƏDƏBİYYAT

1. Гаджиев А. "Если ты Баку не видел..." (Сборник стихотворений русских поэтов XIX – XX столетий, посвященных Баку) Составление, вступительная статья, комментарии и примечания профессора Агиля Гаджиев. Баку, 2005
2. Юрий Трубецкой, «Отраженный свет (Из литературного дневника)». Новое русское слово, 12 ноября 1950, с. 8.
3. 2. А. Крученых, 15 лет русского футуризма, М. , 1928, с. 60.
4. Н. В. Котрелев, «Вяч. Иванов — профессор Бакинского университета», Ученые записки Тартуского государственного университета, 209, 1968, 326-339.
5. "Baku" 1916, 26
6. Rus ədəbiyyatı antologiyası. İki cildə. I cild (poeziya). Bakı, 2007.
7. ТрубецкойЮ. «Отраженный свет (Из литературного дневника)». Новое русское слово, 12 ноября 1950, с. 8.
8. Константин Лаппо-Данилевский: Труды А. Н. Веселовского и бакинские лекции Вяч. Иванова по поэтике. www. oroyaz. ru
9. Quliyev Q. Dəliddən doğru xəbər. Bakı, 1999.

BAKU IN RUSSIAN MODERNIST POETRY

Summary

It is known that in certain periods of history, some cities played an important role in the fortune of a nation.

In the 20th century the movement of artisans from province to city began, and as a result, poetry became "urban". Inherent city philosophy, city myths, poems and even novels began to develop. This period can be characterized as the movement of artisans to the Caucasus. It caused the prosperity of literary-artistic life, different genres of art and various literary movements and styles in the Caucasus and at the same time in Azerbaijan. We take a double approach to the research on the conception of Baku in Russian modernist (futurist) poetry: first, the influence of the city Baku on the life and activity of Russian modernists; second, research on the conception of Baku based on various poets' creative works.

In 20th century Russian modernist (futurist) poetry, the attitude toward Baku had a dual character. Along with seeing the horror brought by the city life, people were looking for an extraordinary and brilliant person who could rebuild the world in that general urban chaos. Russian poets' familiarity with Azerbaijan, and particularly with Baku, and their attempts to study the history and life of this country became very useful for their creative activity and enriched their poetic world with new qualities. (S. Gorodechki's "Tartalshik," "Sabunchi," "Zigh;" V. Ivanov's "Zigh;" V. Mayakovskiy's "Baku," etc). On the other hand, Russian poets' works on the subject of Azerbaijan caused the revival of the Azerbaijani literary environment and became useful in grasping the city theme in the form of poetry.

Key words: the movement of artisans, "urban", modernist (futurist) poetry, Russian poets